

Vergaderjaar 2015–2016

34 475 X

**Jaarverslag en slotwet Ministerie van Defensie
2015**

Nr. 4

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2015 wijzigingen aan te brengen in:

- a. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Defensie (X);
- b. de begrotingsstaat inzake de baten-lastenagentschappen van dit Ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Leeswijzer

In dit wetsvoorstel zijn alleen technische uitvoeringsmutaties, mutaties van boekhoudkundige aard of mutaties voortvloeiend uit controlebevindingen opgenomen. In de Slotwet zijn per begrotingsartikel de afwijkingen ten opzichte van de 2^e suppletoire begroting 2015 zichtbaar gemaakt.

De begrotingsstanden vanaf de ontwerpbegroting 2015 zijn hieronder in tabelvorm opgenomen. Hierbij is een onderverdeling gemaakt in uitgaven, ontvangsten en verplichtingen.

Daarna zijn tabellen met de budgettaire gevolgen van beleid opgenomen, waardoor inzicht wordt gegeven in de (Slotwet) mutaties op financieel instrumentniveau.

In de eerste en tweede suppletoire begroting 2015 zijn bij de batenlastenagentschappen geen mutaties opgenomen. Voor het verschil tussen de begroting en de eindrealisatie wordt verwezen naar het Jaarverslag 2015.

2.1 voorstel van wet

Uit de samenvattende departementale begrotingsstaat blijkt dat ten opzichte van de tweede suppletoire begroting de begroting van de uitgaven voor 2015 met € 57,8 miljoen is verhoogd en dat de begroting van de ontvangsten voor 2015 met een bedrag van € 22,9 miljoen is verhoogd. Deze mutaties uit de Slotwet 2015 leiden tot dit uitgavenbudget van € 7.815,8 miljoen en een ontvangstenbudget van € 435,0 miljoen. Het bedrag voor de in 2015 aan te gane verplichtingen wordt verhoogd met € 363,1 miljoen tot een bedrag van € 9.053,1 miljoen.

In aansluiting op de tweede suppletoire begroting 2015 ontstaat samenvattend het volgende beeld:

A. Uitgaven

Totaal van de bijgestelde uitgaven € 57,828 miljoen

B. Ontvangsten

Totaal van de bijgestelde ontvangsten € 22,965 miljoen

2.2 Belangrijkste begrotingswijzigingen van de uitgaven

De totale realisatie is met € 57,8 miljoen bijgesteld. De belangrijkste wijzigingen worden per artikel toegelicht.

Op artikel 1 inzet is de realisatie van de uitgaven € 18,7 lager uitgekomen dan was voorzien met de 2^e suppletoire begroting. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan achterblijvende munitieverrekeningen van de strijd tegen ISIS, het vertraagd tot betaling komen van havenbezoeken in de operatie Atalanta en een lagere realisatie van Resolute Support.

Bij de operationele commando's (de artikelen 2, 3 en 4) is de realisatie hoger uitgevallen dan was voorzien ten tijde van de 2^e suppletoire begroting. Deze overschrijdingen zijn bij CZSK, CLAS en CLSK voorna-

melijk het gevolg van hogere instandhoudingskosten en materiele uitgaven.

Op het artikel investeringen is de totale overschrijding € 62 miljoen. Daarvan betreft € 52,2 miljoen hogere realisatie bij Voorzien in Nieuw Materieel. Projecten die hebben bijgedragen aan de hogere realisatie zijn het groot Pantserwielvoertuig Boxer, de vervanging en modernisering van de Chinook, langer doorvliegen met de F-16 en de verwerving van *precision guided ammunition*.

De overschrijding bij de Investingen in ICT (€ 16 miljoen) wordt veroorzaakt door hogere uitgaven voor met name het aanpassen van legacysystemen, waarvan de facturering later werd verwacht. Daarentegen vallen de uitgaven bij investeringen voor infrastructuur € 5 miljoen lager uit vanwege de vertraging in de uitvoering van projecten bij het Rijksvastgoedbedrijf en het niet tijdig realiseren van de opdrachten en de lagere uitgaven voor de NAVO.

Op artikel 7 ondersteuning krijgsmacht door het DMO is de overschrijding € 22 miljoen. Dit komt voornamelijk door hogere uitgaven voor gereedstelling. De uitgaven voor brandstof (€ 8 miljoen), de uitgaven voor instandhouding van de wapensystemen (€ 10 miljoen) waaronder de NSPO (*NATO Communications and Information Organization (NCIO)*) *NATO Support Organization*) en luchtwapensystemen (LVS) maken hier een aanzienlijk deel van uit. Daarnaast zijn de uitgaven aan persoonsgebonden uitgaven zoals kleding hoger dan geraamd.

Op de niet-beleidsartikelen 9 (algemeen) en 10 Centraal apparaat is er sprake van onderrealisatie van € 19 miljoen resp. € 30,4 miljoen. Voor artikel 9 komt dit doordat het verzoek tot bijdrage van de NAVO budgetten, de «*call for contributions*» te laat is ontvangen. Voor het artikel 10 wordt de onderrealisatie voornamelijk veroorzaakt door lagere uitgaven op pensioenen, wachtgelden en uitkeringen en SBK (€ 22,7 miljoen). Verder zijn er lagere uitgaven dan verwacht voor de overgang naar het kapitaaldekkingstelsel met € 8 miljoen, de compensatie van het AOW-gat met € 2,3 miljoen en de waardeoverdrachten met € 2 miljoen. Daarnaast was de realisatie UKW € 7 miljoen lager dan verwacht door lagere uitkeringen en een lagere instroom. Voor de wachtgelden, inactiviteitswedden en het sociaal beleidskader waren de uitgaven € 3,4 miljoen lager dan geraamd.

Het onderstaande overzicht geeft de uitgaven weer, vanaf de begroting, wat de gevolgen zijn van de mutaties voor de verschillende deelbudgetten en welk bedrag uiteindelijk voor elk defensieonderdeel beschikbaar was (x € 1 miljoen):

Bedragen x € 1 miljoen

artikel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10,0	11	12	
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Investeringen krijgs- macht	DMO	CDC	Algemeen	Centraal apparaat	Geheim	Nominaal en onvoorzien	Totaal
Stand Voorjaarsnota 2015	328,0	708,2	1.163,2	691,8	321,9	1.205,0	726,1	1.052,9	96,9	1.614,8	5,3	80,0	7.993,8
Wijzigingen in samenhang met de Najaarsnota 2015	- 36,7	25,4	44,5	5,4	16,0	- 165,5	10,0	- 5,1	6,9	- 56,8	0,0	- 79,8	- 235,7
Stand Najaarsnota 2015	291,3	733,5	1.207,6	697,2	337,9	1.039,5	736,1	1.047,9	103,8	1.558,0	5,3	0,2	7.758,1
Nadere wijzigingen:	- 18,7	10,9	13,6	14,7	- 0,7	62,1	22,5	3,2	- 19,3	- 30,4	0,0		57,8
A. Autonome wijzigingen:													
1. Bijstelling uitgaven													
2. Doorwerking van de ontvang- sten													
B. Beleidsmatige wijzigingen:													
3. Overhevelingen departementen													0,0
Stand Slotwet 2015	272,6	744,4	1.221,2	711,8	337,1	1.101,6	758,6	1.051,0	84,5	1.527,6	5,3	0,2	7.815,9

opmerking: afrondingsverschillen zijn mogelijk

2.3 Belangrijkste begrotingswijzigingen van de ontvangsten

De hogere ontvangsten (inclusief HGIS) van € 22,9 miljoen vinden vooral hun oorzaak bij de investeringen krijgsmacht door hogere verkoopopbrengsten van € 13,8 miljoen. Daarnaast zijn de VN-ontvangsten voor de Nederlandse bijdrage aan MINUSMA op het artikel inzet € 14,3 miljoen hoger dan geraamd. Daarentegen zijn de personele en materiele ontvangsten bij de operationele commando's (artikel 2 tot en met 4) in totaliteit € 10 miljoen lager.

Het onderstaande overzicht geeft de ontvangsten weer, vanaf de begroting, wat de gevolgen zijn van de mutaties voor de verschillende deelbudgetten en welk (eventueel afgerond) bedrag uiteindelijk voor elk defensieonderdeel beschikbaar was (x € 1 miljoen):

Overzicht ontvangstenmutaties

artikel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10,0	11	12	
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Investeringen krijgs- macht	DMO	CDC	Algemeen	Centraal apparaat	Geheim	Nominaal en onvoorzien	Totaal
Begroting 2015	6,7	20,0	20,5	15,2	4,6	152,6	42,9	53,8		6,8			323,0
Wijzigingen in samenhang													
1. Bijstelling verkoopbrenngsten						25,0							25,0
2. Bijstelling overige ontvangsten met de Voorjaarsnota 2015				0,6		12,2		- 1,9					10,8
Stand Voorjaarsnota 2015	6,7	20,0	20,5	15,8	4,6	189,7	42,9	51,9	0,0	6,8	0,0	0,0	358,8
Wijzigingen in samenhang met de Najaarsnota 2015													
1. Bijstelling verkoopbrenngsten	14,2	- 3,6	- 4,0	- 0,2	0,9	1,3	0,0	2,9		20,8			20,8
2. Bijstelling overige ontvangsten													32,3
Najaarsnota 2015	20,9	16,4	16,5	15,6	5,5	211,8	42,9	54,8	0,0	27,6	0,0	0,0	412,0
Wijzigingen in samenhang met de Slotwet 2015													
met de Slotwet 2015	14,4	- 2,0	- 2,9	- 1,5		11,0	1,2	2,1		0,7			22,9
Stand Slotwet 2015	35,3	14,4	13,6	14,0	5,5	222,8	44,1	56,9	0,0	28,3	0,0	0,0	434,9

opmerking: afrondingsverschillen zijn mogelijk

Voor een meer uitgebreide toelichting op de mutaties van de ontvangsten wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting.

B 3. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Voor het verklaren van verschillen tussen de gerealiseerde bedragen en de standen in de tweede supplettoire begroting 2015 worden op het niveau van artikel de verschillen toegelicht als die groter of gelijk zijn aan 5 procent of € 5 miljoen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet

(Bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- groting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e supplettoire begroting 2015	Stand 1e supplettoire begroting 2015	Mutatie 2e supplettoire begroting 2015	Stand 2e supplettoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	404.026	- 76.049	327.977	- 36.681	291.296	- 23.056	268.240
Uitgaven	404.026	- 76.049	327.977	- 36.681	291.296	- 18.679	272.617
Programma uitgaven	404.026	- 76.049	327.977	- 36.681	291.296	- 18.679	272.617
Opdracht Inzet	393.350	- 74.599	318.751	- 33.846	291.296	- 18.679	272.617
- Crisisbeheersingsoperaties (HGIS)	393.350	- 74.599	318.751	- 33.846	284.905	- 17.414	267.491
- Financiering nationale inzet krijgsmacht	2.376	750	3.126	7	3.133	- 1.024	2.109
- Overige inzet	8.300	- 2.200	6.100	- 2.842	3.258	- 241	3.017
* bijdrage door SSO's binnen de opdracht Inzet					3.488		3.488
Programma ontvangsten	6.707	0	6.707	14.200	20.907	14.393	35.300
- Crisisbeheersingsoperaties (HGIS)	1.407	0	1.407	19.500	20.907	14.305	35.212
- Overige inzet	5.300	0	5.300	- 5.300	0	88	88
* bijdrage door SSO's betreft DTO/DMO OPS (M€ 3.184) en Paresto (K€ 304)							

Verplichtingen

De lager gerealiseerde verplichtingen is hoofdzakelijk het gevolg van de van lagere uitgaven, die hieronder worden toegelicht. Tevens zijn er enkele neerwaartse correcties doorgevoerd op de stand aangevane verplichtingen.

Uitgaven

De realisatie van de totale uitgaven van het artikel Inzet is € 18,7 miljoen lager dan in de tweede supplettoire begroting verwacht.

Crisisbeheersingsoperaties (HGIS)

De realisatie van crisisbeheersingsoperaties is uitgekomen op een bedrag van € 267,5 miljoen en daarmee € 17,4 miljoen lager ten opzichte van de tweede supplettoire begroting. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan achterblijvende munitieverrekeningen van de strijd tegen ISIS (€ 8,5 miljoen), het vertraagd tot betaling komen van havenbezoeken in operatie Atalanta (€ 2,2 miljoen) en een lagere realisatie van Resolute Support (€ 5,7 miljoen).

Overige inzet / beleidsmatige mutatie tussen departementen

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft voor een bedrag van € 0,6 miljoen bijgedragen voor het verkorten van de «Notice to Move» bij het verlenen van militaire bestand door de KMar.

Ontvangsten

De Verenigde Naties hanteren een vergoedingensysteem voor landen die een bijdrage leveren aan VN-missies. In 2016 en 2017 zijn in het BIV ontvangsten geraamd vanwege de Nederlandse bijdrage aan de missie Minusma in Mali. In de genoemde jaren zijn deze ontvangsten ook in het kader verwerkt. Ten tijde van de 2^e supplettoire begroting is al € 17,5 miljoen van de ontvangsten binnen gekomen. Hiervan is voorgesteld deze met de eindejaarsmarge aan 2016 en 2017 toe te voegen. In het laatste kwartaal zijn nog eens € 11,1 miljoen aan VN ontvangsten binnengekomen. Ook dit zal met de eindejaarsmarge ten goede komen aan 2016 en 2017.

Daarnaast is er nog € 3,3 miljoen aan ontvangsten binnen gekomen die betrekking hebben op andere lopende missies en operaties.

Beleidsartikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten

Artikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- groting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e supplettoire begroting 2015	Stand 1e supplettoire begroting 2015	Mutatie 2e supplettoire begroting 2015	Stand 2e supplettoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	696.160	11.944	708.104	25.366	733.470	57.067	790.537
Uitgaven	696.160	11.944	708.104	25.366	733.470	10.895	744.365
Programma uitgaven	124.517	8.498	133.015	- 1.042	131.973	3.199	135.172
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando ZSK	124.517	8.498	133.015	- 1.042	131.973	3.199	135.172
- Gereedstelling	14.427	7.071	21.498	- 1.930	19.568	- 2.067	17.501
- Bijdrage aan agentschap RWS	16.798	0	16.798	- 603	16.195	4	16.199
- Bijdrage aan sso Paresto						2.645	2.645
- Instandhouding	93.292	1.427	94.719	1.491	96.210	2.617	98.827
Apparaatsuitgaven	571.643	3.446	575.089	26.408	601.497	7.696	609.193
- Personele uitgaven	509.112	5.516	514.628	22.712	537.340	6.316	543.656
- waarvan eigen personeel	509.112	- 384	508.728	23.006	531.734	6.917	538.651
- waarvan externe inhuur		5.900	5.900	- 294	5.606	- 601	5.005
- Materiële uitgaven	62.531	- 2.070	60.461	3.696	64.157	1.380	65.537
- waarvan IT	3.214	- 49	3.165	- 542	2.623	- 135	2.488
- waarvan overige exploitatie	55.989	- 2.021	53.968	2.070	56.038	4.838	60.876
- waarvan bijdrage aan SSO Paresto	3.328	0	3.328	2.168	5.496	- 3.323	2.173
Apparaatsontvangsten	19.951	0	19.951	- 3.563	16.388	- 2.001	14.387

Verplichtingen

De hogere realisatie van de verplichtingen van € 57,1 miljoen is een deel het gevolg van hogere uitgaven (€ 10,9 miljoen). Deze hogere uitgaven worden hieronder toegelicht.

De overige € 46,2 miljoen hogere verplichtingen zijn het gevolg van het in december 2015 aangaan van een nieuwe jaarcontract 2016 met de Rijksrederij en het meerjarige onderhoudscontract van het project «Smart L».

Uitgaven

De uitgaven zijn € 10,9 miljoen hoger uitgekomen dan het budget van de tweede suppletoire begroting.

De hogere realisatie bij instandhouding wordt veroorzaakt door hogere uitgaven in 2015 voor het onderhoud aan Zr.Ms. Rotterdam, meerwerk van de havenslepers van de Linge klasse en de uitvoering van het duurder uitgevallen onderhoud aan de Van Kinsbergen.

Met het meer inzichtelijk maken van de diensten van de SSO's zijn de uitgaven gesplitst in programma en apparaatsuitgaven. De operationele catering, die door SSO Paresto wordt uitgevoerd, is een onderdeel van gereedstelling. De reguliere catering valt onder het bedrijfsvoeringsbudget voeding en wordt gepresenteerd onder materiele kosten (apparaat).

De uitgaven voor gereedstelling zijn per saldo € 0,5 miljoen hoger uitgevallen (inclusief bijdrage SSO Paresto), doordat bij een schietoefening een *drone* onherstelbaar is beschadigd.

Ook zijn de uitgaven op apparaat € 7,7 miljoen hoger dan geraamd. Deze hogere apparaatsuitgaven worden veroorzaakt door:

- een hogere realisatie op personele uitgaven voor eigen personeel van € 6,9 miljoen als gevolg van overschrijding van de vaar- en oefentolagen, een overloop van salarisbetalingen, meer SBK-uitgaven als gevolg van een hogere instroom en een lagere uitstroom, hoger dan geplande verplaatsingskosten en hogere uitgaven aan de inzet van reservisten dan was voorzien. Daarnaast heeft de hoge dollarkoers ervoor gezorgd dat de toelagen in het buitenland hoger zijn uitgevallen. Tenslotte heeft de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep dat het niet hebben van eigen huisvesting geen onderscheidend criterium meer vormt voor de toekenning van een vergoeding voor voedingskosten geleid tot hogere uitgaven;
- bij externe inhuur zijn de uitgaven € 0,6 miljoen lager als gevolg van het later aangaan van enkele contracten;
- een hogere realisatie op overige exploitatie wordt veroorzaakt door meer dienstreizen.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn € 2,0 miljoen lager dan in de tweede suppletoire begroting werd verwacht. Dit betreft met name een voor 2015 geraamde terugvordering van BTW, waarvan de ontvangst in pas 2016 gaat plaatsvinden.

Beleidsartikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten

Artikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- groting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	1.121.002	42.170	1.163.172	44.498	1.207.670	- 61.646	1.146.024
Uitgaven	1.121.002	42.170	1.163.172	44.498	1.207.670	13.554	1.221.224
Programma uitgaven	151.062	4.253	155.315	- 8.010	147.305	11.377	158.682
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LAS	151.062	4.253	155.315	- 8.010	147.305	11.377	158.682
- Gereedstelling	46.553	8.177	54.730	- 961	53.769	- 16.724	37.045

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletioire begroting 2015	Stand 1e suppletioire begroting 2015	Mutatie 2e suppletioire begroting 2015	Stand 2e suppletioire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto						13.944	13.944
– Instandhouding	104.509	– 3.924	100.585	– 7.049	93.536	14.157	107.693
Apparaatsuitgaven	969.940	37.917	1.007.857	52.508	1.060.365	2.177	1.062.542
– Personele uitgaven	901.595	30.191	931.786	38.556	970.342	732	971.074
– waarvan eigen personeel	901.095	22.606	923.701	40.286	963.987	2.475	966.462
– waarvan externe inhuur	500	7.585	8.085	– 1.730	6.355	– 1.743	4.612
– Materiële uitgaven	68.345	7.726	76.071	13.952	90.023	1.445	91.468
– waarvan overige exploitatie	58.489	7.726	66.215	9.840	76.055	12.965	89.020
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	9.856	0	9.856	4.112	13.968	– 11.520	2.448
Apparaatsontvangsten	20.523	0	20.523	– 3.977	16.546	– 2.874	13.672

Verplichtingen

In 2014 is een aantal verplichtingen aangegaan die in 2015 tot uitgaven leiden. Hierdoor zijn in 2015 minder verplichtingen aangegaan dan begroot.

Uitgaven

Met het meer inzichtelijk maken van de diensten van de SSO's zijn de uitgaven gesplitst in programma en apparaatsuitgaven. De operationele catering, die door SSO Paresto wordt uitgevoerd, is een onderdeel van gereedstelling. De reguliere catering valt onder het bedrijfsvoeringsbudget voeding en wordt gepresenteerd onder materiele kosten (apparaat).

De uitgaven voor instandhouding zijn € 14,2 miljoen hoger uitgevallen bij het Materieellogistiek Commando Land omdat het op voorraad brengen van de reserve artikelen sneller is gerealiseerd.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn € 2,9 miljoen lager dan in de tweede suppletioire begroting 2015 werd verwacht. Dit komt vooral door het uitblijven van incidentele materiële ontvangsten. Daarnaast zijn de ontvangsten voor Eibergen en Garderen met hogere exploitatie uitgaven voor Munster verrekend. In beide gevallen gaat het om uitgaven en ontvangsten die gerelateerd zijn aan het Duits-Nederlandse Legerkorps in Munster.

Beleidsartikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten

Artikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletioire begroting 2015	Stand 1e suppletioire begroting 2015	Mutatie 2e suppletioire begroting 2015	Stand 2e suppletioire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	644.308	47.517	691.825	5.362	697.187	104.782	801.969
Uitgaven	644.308	47.517	691.825	5.362	697.187	14.669	711.856
Programma uitgaven	149.533	29.402	178.935	– 16.600	162.335	5.382	167.717
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LSK	149.533	29.402	178.935	– 16.600	162.335	5.382	167.717
– Gereedstelling	13.252	318	13.570	– 6.054	7.516	– 6	7.510

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletioire begroting 2015	Stand 1e suppletioire begroting 2015	Mutatie 2e suppletioire begroting 2015	Stand 2e suppletioire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
. waarvan bijdragen aan SSO							
Paresto						217	217
– Instandhouding	136.281	29.084	165.365	– 10.546	154.819	5.171	159.990
Apparaatsuitgaven	494.775	18.115	512.890	21.962	534.852	9.287	544.139
– Personele uitgaven	388.274	3.956	392.230	22.000	414.230	1.306	415.536
– waarvan eigen personeel	387.274	– 2.544	384.730	23.500	408.230	938	409.168
– waarvan externe inhuur	1.000	6.500	7.500	– 1.500	6.000	368	6.368
– Materiële uitgaven	106.501	14.159	120.660	– 38	120.622	7.981	128.603
– waarvan overige exploitatie	105.477	14.159	119.636	– 1.991	117.645	8.257	125.902
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	1.024	0	1.024	1.953	2.977	– 276	2.701
Apparaatsontvangsten	15.227	532	15.759	– 193	15.566	– 1.529	14.037

Verplichtingen

De verplichtingen ten opzichte van de tweede suppletioire begroting 2015 zijn € 104,8 miljoen hoger dan verwacht. Dit komt door het meerjarig Total Support Contract voor C-130 vliegtuigen dat is afgesloten tot 2032. De langere looptijd zorgt voor € 75 miljoen meer aangegane verplichtingen in 2015 dan geraamd. Het resterende verschil tussen begroting en realisatie betreft met name de btw-correcties op NIMCIS onderhoudscontracten en de overeenkomsten, die in december zijn aangegaan zoals «rear turbine case assies», engine support KDC 10 en MOS BL samenwerkingscontract met KNMI.

Uitgaven

De uitgaven ten opzichte van de tweede suppletioire begroting 2015 zijn € 14,7 miljoen hoger dan verwacht. Dit komt met name door de hogere instandhoudingsuitgaven vanwege duurdere uitbesteding van onderhoud aan wapensystemen en duurdere reservedelen voor wapensystemen (€ 5,1 miljoen). Daarnaast is sprake van hogere persoonsgebonden uitgaven (€ 9,2 miljoen) vanwege de intensivering van de Internationale Militaire Samenwerking die heeft geleid tot hogere uitgaven voor dienstreizen en de intensivering van het opleiden en inzetten van reservisten, wat heeft geleid tot hogere woon-werkverkeeruitgaven en verder € 0,4 miljoen aan kleine overschrijdingen.

Ontvangsten

Ten opzichte van de tweede suppletioire begroting is € 1,5 miljoen minder ontvangen vanwege het achterblijven van de doorbelastingen voor het medegebruik van de vliegbasis Eindhoven (€ 0,9 miljoen) en verrekening van geneeskundige behandelingen (€ 0,6 miljoen) Deze ontvangsten zullen op een later moment worden gerealiseerd.

Beleidsartikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee (CKmar)

Artikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletioire begroting 2015	Stand 1e suppletioire begroting 2015	Mutatie 2e suppletioire begroting 2015	Stand 2e suppletioire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	311.472	10.419	321.891	15.980	337.871	– 1.139	336.732

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletioire begroting 2015	Stand 1e suppletioire begroting 2015	Mutatie 2e suppletioire begroting 2015	Stand 2e suppletioire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Uitgaven	311.472	10.419	321.891	15.980	337.871	- 714	337.157
Programma uitgaven	97	1.574	1.671	1.033	2.704	- 957	1.747
Opdracht Inzet KMAR	97	1.574	1.671	1.033	2.704	- 957	1.747
- Gereedstelling	97	1.574	1.671	1.033	2.704	- 1.599	1.105
. waarvan bijdragen aan SSO							
Paresto						642	642
Apparaatsuitgaven	311.375	8.845	320.220	14.947	335.167	243	335.410
- Personele uitgaven	281.575	3.255	284.830	15.936	300.766	899	301.665
- waarvan eigen personeel	281.575	1.995	283.570	17.010	300.580	898	301.478
- waarvan externe inhuur		1.260	1.260	- 1.074	186	1	187
- Materiële uitgaven	29.800	5.590	35.390	- 989	34.401	- 656	33.745
- waarvan overige exploitatie	29.411	5.590	35.001	- 2.112	32.889	- 22	32.867
- waarvan bijdrage aan SSO Paresto	389	0	389	1.123	1.512	- 634	878
Apparaatsontvangsten	4.590	0	4.590	918	5.508	32	5.540

Verplichtingen

De lagere realisatie van de verplichting is voornamelijk het gevolg van de lagere uitgaven.

Uitgaven

Het budget voor gereedstelling is € 1 miljoen lager uitgekomen ten opzicht van de 2^e suppletioire begroting. De redenen hiervoor zijn dat onder andere het budget voor nationale inzet van de krijgsmacht dat de KMar heeft gekregen niet geheel is gebruikt. Verder zijn de uitgaven voor de inhuur van gepantserde auto's € 0,3 en het gebruik en training op de oefenlocatie Weeze € 0,6 vertraagd.

De hogere personele uitgaven aan eigen personeel worden veroorzaakt door hogere uitgaven voor de eigen huishouding als gevolg van de uitspraak van de Centrale raad van Beroep en de verlaging van de eigen bijdrage OV. De lagere materiele uitgaven worden veroorzaakt door vertragingen van uitgaven aan onder andere de modificatie van BSB voertuigen en onderhoud van de motoren. De uitgaven hieraan volgen in 2016.

Het totaal van de uitgaven 2015 voor programma uitgaven is € 1 miljoen lager in vergelijking tot de stand in de 2^e suppletioire begroting. Met name de uitgaven voor gereedstelling zijn lager uitgekomen dan geraamd. In de apparaatsuitgaven hebben zich geen noemenswaardige afwijkingen voorgedaan.

Ontvangsten

De definitieve ontvangsten zijn overeenkomstig de tweede suppletioire begroting.

Beleidsartikel 6 Investerings Krijgsmacht

Artikel 6 Investerings Krijgsmacht

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletioire begroting 2015	Stand 1e suppletioire begroting 2015	Mutatie 2e suppletioire begroting 2015	Stand 2e suppletioire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	1.456.041	- 177.657	1.278.384	616.150	1.894.534	267.798	2.162.332
- Opdracht Voorzien in nieuw materieel	1.097.713	- 206.363	891.350	593.658	1.485.008	231.104	1.716.112
- Opdracht Voorzien in infrastructuur	194.194	- 12.404	181.790	24.305	206.095	- 23.700	182.395
- Opdracht Voorzien in ICT	75.297	28.387	103.684	- 1.813	101.871	74.656	176.527
- Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	59.445	560	60.005	1.100	61.105	1.281	62.386
- Bijdrage aan de NAVO	29.392	12.163	41.555	- 1.100	40.455	- 15.543	24.912
Uitgaven	1.308.438	- 103.457	1.204.981	- 165.550	1.039.431	62.073	1.101.504
Programma uitgaven	1.308.438	- 103.457	1.204.981	- 165.550	1.039.431	62.073	1.101.504
- Opdracht Voorzien in nieuw materieel	915.200	- 132.163	783.037	- 145.642	637.395	52.456	689.851
- Opdracht Voorzien in infrastructuur	191.483	- 12.404	179.079	24.305	203.384	- 5.424	197.960
- Opdracht Voorzien in ICT	112.918	28.387	141.305	- 36.813	104.492	16.230	120.722
- Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	59.445	560	60.005	1.100	61.105	507	61.612
- Bijdrage aan de NAVO	29.392	12.163	41.555	- 8.500	33.055	- 1.696	31.359
Programma ontvangsten	152.556	37.163	189.719	22.076	211.795	11.001	222.796
- Verkoopopbrengsten groot materieel	117.386	36.200	153.586	30.000	183.586	9.828	193.414
- Verkoopopbrengsten infrastructuur	33.300	- 11.200	22.100	- 9.200	12.900	- 1.233	11.667
- Overige ontvangsten	1.870	12.163	14.033	1.276	15.309	2.406	17.715

Verplichtingen

Bijstelling Opdracht Voorzien in nieuw materieel

Het verplichtingenbudget van Opdracht Voorzien in nieuw materieel heeft € 268 miljoen meer gerealiseerd dan in de 2^e suppletioire begroting verwacht vanwege de eind december afgesloten overeenkomst van de verwerving van 8 stuks F-35 jachtvliegtuigen (€ 55 miljoen) en het aangaan van een verplichting voor het initiële operationele test- en evaluatieprogramma (€ 29 miljoen). Daarnaast is een meerjarige overeenkomst aangegaan voor de modificatie van de F 16 vanwege het langer doorvliegen (€ 15,7 miljoen) en verwerving van gereedschap ten behoeve van de F-35 (€ 6,9 miljoen). Tenslotte zijn aanvullende contracten gesloten voor reservedelen en verbetering van de bewapening voor de NH 90 (€ 14,2 miljoen).

De verplichtingen voorzien in Infrastructuur vallen met € 23,7 miljoen lager uit doordat het totaal aan geplande infrastructurele investeringen niet binnen het capaciteit van het RVB in 2015 gerealiseerd kon worden.

De overschrijding bij de Investerings in ICT (€ 75 miljoen) wordt veroorzaakt door hogere uitgaven voor met name het aanpassen van legacysystemen, waarvan de facturering later werd verwacht.

Uitgaven

De uitgaven voor investeringen zijn in totaal € 62,1 miljoen hoger uitgekomen ten opzichte van het budget van de tweede suppletioire begroting. Daarvan betreft € 52,5 miljoen hogere realisatie bij Voorzien in Nieuw Materieel. Projecten die hebben bijgedragen aan de hogere realisatie zijn het groot pantserwielvoertuig Boxer, de vervanging en

modernisering van de Chinook, langer doorvliegen met de F-16 en de verwerving van *precision guided ammunition*.

De overschrijding bij de Investerings in ICT (€ 16 miljoen) wordt veroorzaakt door hogere uitgaven voor met name het aanpassen van legacysystemen, waarvoor de facturering later geschiedde dan verwacht. Daarentegen vallen de uitgaven bij investeringen voor infrastructuur € 5 miljoen lager uit vanwege de vertraging in de uitvoering van projecten bij het Rijksvastgoedbedrijf en het niet tijdig realiseren van de opdrachten en de lagere uitgaven voor de NAVO.

Ontvangsten

De realisatie van de ontvangsten is € 11 miljoen hoger dan het budget bij de tweede suppletoire begroting. Dit bestaat uit het saldo van € 7 miljoen minder royalty's CODEMO en € 18 miljoen meerontvangsten vanuit de verkoop van overtollig strategisch materieel. Dit laatste betreft onder meer een niet begrote vooruitbetaling door Estland voor de CV90 van € 8 miljoen. Daarnaast zijn er enkele kleinere afwijkingen.

Beleidsartikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie

Artikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- groting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	742.400	- 16.394	726.006	10.040	736.046	94.441	830.487
Uitgaven	742.400	- 16.394	726.006	10.040	736.046	22.461	758.507
Programma uitgaven	307.572	- 14.662	292.910	- 7.000	285.910	18.752	304.662
Opdracht Logistieke ondersteuning	307.572	- 14.662	292.910	- 7.000	285.910	18.752	304.662
- Gereedstelling	218.200	- 130	218.070	- 4.119	213.951	8.586	222.537
- Instandhouding	89.372	- 14.532	74.840	- 2.881	71.959	10.166	82.125
Apparaatsuitgaven	434.828	- 1.732	433.096	17.040	450.136	3.709	453.845
- Personele uitgaven	180.881	4.201	185.082	7.094	192.176	- 2.422	189.754
- waarvan eigen personeel	172.521	- 12.646	159.875	7.094	166.969	846	167.815
- waarvan externe inhuur	8.360	16.847	25.207	0	25.207	- 3.268	21.939
- Materiële uitgaven	253.947	- 5.933	248.014	9.946	257.960	6.131	264.091
- waarvan IT	20.678	- 20.678	0	0	0	25.706	25.706
- waarvan IT; bijdrage aan SSO DMO							
OPS	172.099	12.842	184.941	15.288	200.229	- 28.181	172.048
- waarvan overige exploitatie	60.837	1.903	62.740	- 5.761	56.979	8.944	65.923
- waarvan overige exploitatie; bijdrage aan SSO Paresto	333	0	333	419	752	- 338	414
Apparaatsontvangsten	42.933	0	42.933	- 24	42.909	1.168	44.077

Verplichtingen

De hogere realisatie van de verplichtingen van € 94 miljoen is voor een deel het gevolg van hogere uitgaven (€ 22 miljoen) en het directe effect daarvan op de verplichtingen. Deze hogere uitgaven worden hieronder toegelicht. Voor het overige deel is het een gevolg van verschillende contracten die in het laatste deel van het jaar afgesloten zijn. Het betreft onder meer het meerjarige servicecontract voor de instandhouding van de Patriot (€ 14 miljoen), de overeenkomst *Small Unit Immersive Trainer* (SUIT) (€ 5 miljoen), mortieren en munitie (€ 5,4 miljoen) en het onderhoudscontract aan de *Data Link Processor Tecnobit* (onderdeel van het NATO-communicatiesysteem Link 16, € 3,4 miljoen).

Uitgaven

Op artikel 7 ondersteuning krijgsmacht door het DMO is de overschrijding € 22 miljoen. Dit komt voornamelijk door hogere uitgaven voor gereedstelling. De uitgaven voor brandstof (€ 8 miljoen), de uitgaven voor instandhouding van de wapensystemen (€ 10 miljoen) waaronder de NSPO (*NATO Communications and Information Organization (NCIO) NATO Support Organization*) en luchtwapensystemen (LVS) maken hier een groot deel van uit. Daarnaast zijn de uitgaven aan persoonsgebonden uitgaven zoals kleding hoger dan geraamd.

Ontvangsten

In de personele en materiele ontvangsten hebben zich ten opzichte van de 2^e suppletoire begroting geen noemenswaardige verschillen voorgedaan.

Beleidsartikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando Diensten Centra

Artikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando Diensten Centra

(bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- groting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	1.037.650	15.347	1.052.997	3.819	1.056.816	21.584	1.078.400
Uitgaven	1.037.650	15.347	1.052.997	- 5.062	1.047.935	3.177	1.051.112
Programma uitgaven						204	204
Opdracht Dienstverlenende eenheden						204	204
- Gereedstelling						198	198
- Instandhouding						6	6
Apparaatuitgaven	1.037.650	15.347	1.052.997	- 5.062	1.047.935	2.973	1.050.908
- Personele uitgaven	467.947	- 28.500	439.447	27.863	467.310	- 1.312	465.998
- waarvan eigen personeel	458.200	- 44.872	413.328	21.183	434.511	1.534	436.045
- waarvan externe inhuur	0	16.000	16.000	5.680	21.680	- 3.523	18.157
- waarvan overig; attachés	9.747	372	10.119	1.000	11.119	677	11.796
- Materiële uitgaven	569.703	43.847	613.550	- 32.925	580.625	4.285	584.910
- waarvan bijdrage aan SSO's	204.826	- 1.163	203.663	43.709	247.372	5.161	252.533
- waarvan overig	357.755	44.282	402.037	- 78.180	323.857	418	324.275
- waarvan overig; attachés	7.122	728	7.850	1.546	9.396	- 1.294	8.102
Apparaatsontvangsten	53.764	- 1.904	51.860	2.946	54.806	2.097	56.903
Bijdrage aan SSO's							
SSO DVD / agentschap RVB	174.355	- 1.163	173.192	42.525	215.717	4.890	220.607
SSO Paresto; catering (overige exploitatie)	30.471	0	30.471	1.184	31.655	51	31.706
SSO DTO (DMO/OPS)						220	220
Totale bijdrage SSO's	204.826	- 1.163	203.663	43.709	247.372	5.161	252.533

Verplichtingen

De hogere realisatie van de verplichtingen van € 22 miljoen is met name veroorzaakt door diverse kleine overeenkomsten, die in de laatste maand zijn van het begrotingsjaar zijn getekend. Dit betreft overeenkomsten op het gebied van transport zoals het DVVO contract railverkeer, interna-

tionale vrachtkosten, leaseovereenkomsten voor spoorwagens, busvervoer in Europa en diverse dienstverleningsovereenkomsten met bedrijven.

Uitgaven

In de uitgaven hebben zich geen noemenswaardige mutaties voorgedaan, behoudens de hogere realisatie voor de exploitatie van huisvesting en infrastructuur, uitgevoerd door het baten-lastenagenschap RVB.

Ontvangsten

In de ontvangsten hebben zich geen noemenswaardige mutaties voorgedaan.

Niet-beleidsartikel 9 Algemeen

Artikel 9 Algemeen

(Bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	102.460	- 5.644	96.816	8.297	105.113	- 1.859	103.254
Uitgaven	102.460	- 5.644	96.816	6.897	103.713	- 19.266	84.447
Programma uitgaven	102.460	- 5.644	96.816	6.897	103.713	- 19.266	84.447
- Subsidies en bijdragen	23.848	- 1.255	22.593	9.486	32.079	- 584	31.495
- Bijdrage NAVO en internationale samenwerking	42.449	- 3.225	39.224	0	39.224	- 17.139	22.085
- Overige uitgaven	36.163	- 1.164	34.999	- 2.589	32.410	- 1.543	30.867
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

Verplichtingen

In de verplichtingen hebben zich geen noemenswaardige mutaties voorgedaan.

Uitgaven

De realisatie van de uitgaven is € 19,3 miljoen lager uitgevallen dan bij de tweede suppletoire begroting was voorzien. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de verwachte NAVO «*call for contributions*» (€ 15,2 miljoen) niet tijdig is ontvangen om in 2015 ook nog betaalbaar gesteld te kunnen worden. Daarnaast zijn een aantal kleinere activiteiten in bilateraal verband in Europa en Afrika niet in 2015 tot betaling gekomen (€ 1,9 miljoen).

Niet-beleidsartikel 10 Centraal Apparaat

Artikel 10 Centraal Apparaat

(Bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
Verplichtingen	1.599.771	15.073	1.614.844	9.837	1.624.681	- 94.940	1.529.741
Uitgaven	1.599.771	15.073	1.614.844	- 56.803	1.558.041	- 30.372	1.527.669
Apparaatsuitgaven	1.599.771	15.073	1.614.844	- 56.803	1.558.041	- 30.372	1.527.669

(Bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie slotwet 2015	Stand slotwet 2015
– Personele uitgaven	1.583.978	15.643	1.599.621	– 58.829	1.540.792	– 26.899	1.513.893
– waarvan eigen personeel	121.225	2.167	123.392	556	123.948	– 2.825	121.123
– waarvan externe inhuur	3.080	1.428	4.508	0	4.508	– 1.380	3.128
– waarvan pensioenen, wachtgelden en uitkeringen	1.459.673	12.048	1.471.721	– 59.385	1.412.336	– 22.694	1.389.642
– Materiele uitgaven	15.793	– 570	15.223	2.026	17.249	– 3.473	13.776
– waarvan overig	15.583	– 570	15.013	1.696	16.709	– 3.516	13.193
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	210	0	210	330	540	43	583
Ontvangsten	6.811	7	6.818	20.759	27.577	678	28.255

Verplichtingen

De lagere realisatie van de verplichtingen van € 95 miljoen is voor een deel het gevolg van lagere uitgaven (€ 30 miljoen). Deze lagere uitgaven worden hieronder toegelicht. De overige verlaging betreft een administratieve mutatie in verband met de verplichtingen voortkomend uit het sociale beleidskader en de wacht- en inactiviteitsgelden. Het kasbudget was met de 2e suppletoire begroting al doorgeschoven naar 2016, maar het verplichtingenbudget is niet gelijktijdig aangepast.

Uitgaven

De uitgaven komen € 30,4 miljoen lager uit ten opzichte van de tweede suppletoire begroting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere uitgaven op pensioenen, wachtgelden en uitkeringen en SBK (€ 22,7 miljoen). Verder zijn er lagere uitgaven dan verwacht voor de overgang naar het kapitaaldeckingsstelsel met € 8 miljoen, de compensatie van het AOW-gat met € 2,3 miljoen en de waardeoverdrachten met € 2 miljoen. Daarnaast was de realisatie UKW € 7 miljoen lager dan verwacht door lagere uitkeringen en een lagere instroom. Voor de wachtgelden, inactiviteitswedden en het sociaal beleidskader waren de uitgaven € 3,4 miljoen lager dan geraamd.

Ontvangsten

In de ontvangsten hebben zich geen noemenswaardige mutaties voorgedaan.

Niet-beleidsartikel 11 Geheime uitgaven

Artikel 11 Geheim

(Bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- grotting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie Slotwet 2015	Stand Slotwet 2015
Verplichtingen	5339	0	5.339	16	5.355	30	5.385
Uitgaven	5.339	0	5.339	16	5.355	30	5.385
Geheime uitgaven	5339	0	5.339	16	5.355	30	5.385
Totaal uitgaven	5339	0	5.339	16	5.355	30	5.385

De geheime uitgaven worden vanwege het specifieke karakter niet nader toegelicht.

Niet-beleidsartikel 12 Nominaal en onvoorzien

Artikel 12 Nominaal en onvoorzien

(Bedragen x € 1.000)	Ontwerpbe- groting 2015 incl nota van wijziging	Mutatie 1e suppletoire begroting 2015	Stand 1e suppletoire begroting 2015	Mutatie 2e suppletoire begroting 2015	Stand 2e suppletoire begroting 2015	Mutatie Slotwet 2015	Stand Slotwet 2015
Verplichtingen	27.337	52.522	79.859	- 79.756	103	- 103	0
Loonbijstelling Prijsbijstelling Nader te verdelen Onvoorzien	27.337	52.522	79.859	- 79.756	103	- 103	0
Totaal uitgaven	27.337	52.522	79.859	- 79.756	103	- 103	0

In dit begrotingsartikel worden de door het Ministerie van Financiën toegekende bedragen opgenomen. De bovenstaande tabel bevat de onvoorzien uitgaven en verplichtingen, die in het begrotingsuitvoeringsjaar worden uitgedeeld naar de defensieonderdelen.

Baten-lastenagentschappen

Defensie Telematica Organisatie en Paresto

In de eerste en tweede suppletoire begroting 2015 zijn bij de baten-lastenagentschappen geen mutaties opgenomen. Voor het verschil tussen de begroting en de eindrealisatie wordt verwezen naar het Jaarverslag 2015.